

Transskription af: Kærlighedshistorie

S1E7 Marie Grubbe og hendes mænd: Lyst drev hende fra kongesøn til fattighjælp

Vært og idé: Pernille Brunse

Tilrettelæggere: Pernille Brunse og Emma Juul

Medvirkende: Amalie Munkgaard Olesen, dramatiker. Har skrevet stykket 'Marie Grubbe, den levende'.

Redaktør: Rikke Caroline Carlsen

Pernille Brunse: Marie står ved vinduet i godsets store stue og kigger ned på gårdspladsen. På de sten har hun løbet rundt i fine små kjoler blandt tjenestefolk og leget. Nu er hun en voksen kvinde, og kjolen har fået korset, og den nedringede front afslører en velvoksen barm. Og så er hun blevet godsejerfrue. Hendes mand er ikke hjemme, men det er heller ikke ham, hun kigger efter. I hænderne holder hun en hue, og hendes fingre leger kælent med dens guldkant, imens hun kigger ud af vinduet. Huen er til Søren, og han skal have den næste gang de skal mødes i stalden. Hun bliver varm i kinderne ved tanken om, hvordan han rørte ved hende sidste gang de var sammen. Og når hun lukker øjnene, kan hun stadig dufte tjæren og når hestegødning, som stod han lige nu og holdt om hende. Velkommen til Kærlighedshistorie. Jeg hedder Pernille Brunse, jeg elsker følelser, kærlighed og relationer. Og så elsker jeg også historie. Men jeg har en oplevelse af, at den fine historieformidling, den skal altid handle om slag, magtkampe og politik og opfindelser. Men jeg vil også gerne høre om, hvordan vi mennesker har elsket og levede og indgået i relationer med hinanden.

Pernille Brunse: Jeg vil gerne blive klogere på kærligheden og historien ved at høre om de største og mest fascinerende kærlighedsfortællinger gennem tiden. Jeg håber, du lige så kærlighedslysten som mig. Velkommen til dig, Amalie Olesen. Du er dramatiker, og du har skrevet flere teaterstykker om historiske personligheder, blandt andet forestillingen 'Marie Grubbe: Den levende'. Her er du kravlet ind i hovedet på den fine adelsdame fra 1600-tallet, Marie Grubbe og hendes berømte og berygtede kærlighedsliv. Et kærlighedsliv, der starter helt i toppen med et ægteskab med en ægte kongesøn og derefter en adelsmand, og så slutter hun helt i bunden med en fortrukken færgemand. Var det kærlighed? Var det dumhed? Eller var det rent begær? Det er det spørgsmål, jeg håber at få svar på sammen med dig i dag, Amalie. Men udover at du har skrevet teaterstykket om Marie Grubbe, så er du faktisk også selv fra Viborg, ligesom Marie Grubbe var. Og du har lige fra du var en helt lille pige, følt dig forbundet til vores hovedperson. Hvordan det?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, jamen altså, jeg var venner med en der boede på godset, så jeg var der ude og lege som barn. Jeg tror ikke, det var særlig mange gange, men det gjorde stort indtryk på mig selvfølgelig at komme på det her flotte store gods, og jeg tror, det var hende, der fortalte mig om Marie Grubbe, der var den her mystiske kvinde, der havde boet der. Og så havde vi sådan en leg, hvor vi jagtede hendes spøgelse gennem gangene, og jeg kan huske, det var sådan skumring, er du ved at blive mørkt udenfor, og gangen var mørk, og jeg husker stadigvæk som om jeg havde sådan en klar fornemmelse af, at hun var der. Altså med vores barnlige fantasi kunne vi køre os selv op til virkelig at have en følelse af Marie Grubbe var der.

Pernille Brunse: Jeg kan næsten se og høre for mig, hvordan Amalie og hendes barndomsveninde har løbet afsted på strømpefødder gennem godsets fine gamle stuer i skumringen kølige lys, skiftevis hvinende af fryd og af skræk, imens de leger, at de bliver jagtet af Marie Grubbes spøgelse. Et barndomsminde, der har indprentet sig så stærkt i Amalie, at hun endte med at skrive et teaterstykke om den mystiske adelsfrøken fra 1600-tallet, som blev gift med en kongesøn og endte på fattighjælp. Marie Grubbes dramatiske liv har ikke kun inspireret og fascineret min gæst i dag. Også forfattere som H.C. Andersen, Ludvig Holberg, Steen Steensen Blicher og I. P. Jacobsen har skrevet om hende. Nogle af dem fordømmer hende. Andre hylder hende. Nogle siger, hun var en foregangskvinde, andre at hun var alt for løssluppen og fortrød sine valg bittert. Jeg håber i dag at finde ud af, om det var kærlighed, begær eller dumhed, der drev den unge adelsfrøken. Men først er du sikkert nysgerrig på at lære vores hovedperson lidt bedre at kende. Vi ved meget lidt om Marie Grubbes opvækst, udover at hun blev født ind i en meget fin og rig adelslægt. Omkring år 1643, Grubbe-slægten. Hendes mor dør i barselsseng, da hun er helt lille, og hun vokser derfor op hos sin far Erik Grubbe sammen med sin søster Anne Marie. Faderen ejer flere godser og er en rig og højt respekteret lensmand. Den her lille familie og en gruppe tjenestefolk bor på det jyske gods Tjele ved Viborg. Her hvor Amalie altså legede som barn. Hvordan ser godset ud?

Amalie Munkgaard Olesen: Jamen altså, når man kommer, så kommer man i hvert fald i dag er der sådan en lang allé. Jeg kan ikke huske, om det er lindetræer eller sådan, men det har virkelig sådan en smuk optakt til at komme hen til den her store flotte gård og så et stort gods stort hus, hvor man går ind ad en port. Og så er der en gårdsplads, hvor brostenene ser ud som om, at det kunne nærmest være fra Marie Grubbes tid. Jeg ved ikke, om det er, men det ser virkelig gammelt ud og den forestilling, monologen, som jeg skrev, den er spillet ude på Tjele gods i den første version oppe i ridder... i riddersalen, som er en virkelig smuk sal med lysekroner og store vinduer og hvidkalkede vægge. Og så er der sådan et sted, hvor noget af det hvidkalkede er pudset væk, så man kan se vægmaleriet under... sådan enormt flot og også lidt spøgelsesagtigt at pudset noget ind en til en til fortiden.

Pernille Brunse: Og hvordan så hun ud? Har vi et billede af hende?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, det er et godt spørgsmål. Altså det mest berømte billede. Det er et som er lavet efter hendes skilsmisse med Ulrik Frederik, hvor hun egentlig står lidt i baggrunden, fordi maleriet blev lavet for at hylde den nye kone, som han fik. Og desværre så ligner den nye kone, og Marie Grubbe til forveksling hinanden, hvilket nok har betydet, at maleren ikke har haft et andet portræt at gå ud fra.

Pernille Brunse: Det er slet ikke sikkert, at hun så sådan ud som maleriet afbilleder hende.

Amalie Munkgaard Olesen: Nej, der er jo det her med de mørke øjne, der går igen, så jeg ved ikke, om der er noget med det. Men ellers så er det her det nærmeste, vi kommer det. Men hun har i hvert fald. Jeg er jo den mørke, mørkebrune øjne og sådan en fin lille mund og en lidt buet næse. Og så er det mørke, mørke krøller. Ja.

Pernille Brunse: Vi ved ikke så meget om hendes opvækst, men jeg kan fortælle lidt om den tid vi er på her. I 1660, da Marie er en ung kvinde, der bliver Danmark enevældigt. Og det er altså under Frederik den Tredje. Umiddelbart har den her indførelse af enevælden ikke de store konsekvenser for Maries adelige familie. De har en rigtig god relation til kongen, Frederik den Tredje. Og faktisk er relationen jo så god, at Marie ender med at blive gift med en af Fredriks sønner. De to, de møder hinanden, da Marie som kun 16-årig flytter til København. Og her er der altså arrangeret et ægteskab for hende med en vaskeægte kongesøn. Hvad hedder han, og hvem er han, Amalie?

Amalie Munkgaard Olesen: Han hedder Ulrik Frederik Gyldenløve.

Pernille Brunse: Meget fint navn.

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, meget fint navn og har sådan afbildet med det her store kobberfarvede kruset hår. Og beskrives som en flot mand. Han har den her sådan, ja, det er meget karakteristisk gammeldags ansigt med en buet næse og øjne, der sidder lidt tæt og sådan lidt godt i stand, kongesøn og han bliver senere krigshelt og meget populær, egentlig.

Pernille Brunse: Kan man sige, at Gyldenløve er et godt parti for Marie?

Amalie Munkgaard Olesen: I et fantastisk parti, altså rent økonomisk altså. Hendes far har nok været meget glad, men der var også det i det, at de faktisk ikke havde som kongefamilien, eller de havde slotte og herregårde. De havde masser af land, men de havde faktisk ikke så mange kontanter, og det kommer jeg Erik Grubbe med en medgift på 12.000 rigsdaler er det vist så for ham er hun også et godt parti, fordi der er faktisk nogle reelle penge at hente i den familie.

Pernille Brunse: Det var forsøgt i dit teaterstykke at skrive dig ind i hovedet på Maries tanker omkring ægteskabet ud fra det fakta vi har. Det her er din egen fortolkning. Men vil du ikke læse det stykke op?

Amalie Munkgaard Olesen: Jo. "Jeg kunne mine trin og mit franske. Jeg elskede korsetterne, og min far var en af landets rigeste. Jeg vandt prisen. En kongesøn af ægte marcipan. Jeg vandt over

dem alle. Den lille Marie Grubbe fra Tjele, som de ikke havde regnet for noget. Året inden, da jeg som 16-årig var kommet til København."

Pernille Brunse: Du har skrevet den her passage, som om Marie Grubbe faktisk er glad for at skulle giftes med Gyldenløve. Men ved vi det reelt?

Amalie Munkgaard Olesen: Jeg tror, hun var glad for at komme væk fra Tjele gods. Og det er da lidt kedelige liv i Jylland. Altså hun var jo ved at være en moden. Men altså i hvert fald i puberteten. Og der sker noget nyt og noget spændende, og hun får en masse opmærksomhed, og der er ligesom lagt en masse energi ind i det her ægteskab, så det tror jeg bare. Vi ved senere, at hun er glad, social og vild. Og så mon ikke det her, det har været spændende. Et spændende skridt.

Pernille Brunse: Ja, altså man blev i 1600-tallet ofte gift af noget der var godkendt af forældrene, og der kunne være praktik og økonomi indover, som der også er i det her ægteskab. Det måtte gerne gavne slægten, og forelskelse var ikke en forudsætning for, at man blev gift. I 1600-tallet blev forelskelse faktisk nogle steder endda set som en farlig lidelse, der i værste fald kunne slå den syge ihjel. Det betød ikke, at der ikke kunne komme kærlighed ind i ægteskabet, men man mente, at det her kærlighed var en gave, som Gud skænkede et troende og fromt ægtepar. Så opstod den ligesom. De to nygifte Marie Grubbe og Ulrik Frederik Gyldenløve, de flytter til Norge og ind på det gamle middelalder slot Akershus i Oslo. Frederik han er nemlig statholder i Norge, som jo på det her tidspunkt hører under den danske konge. Hvordan går ægteskabet mellem de her to relativt unge mennesker? Skænker Gud dem kærlighed?

Amalie Munkgaard Olesen: Allerede et år efter, at de var blevet gift, der rejser han ud og er væk i næsten to år, tror jeg, og rejser også meget andetsteds hen. Der starter hendes store seksuelle vækkelse, om man vil. Hun har så vidt vides to elskere i Norge, Lambert, som var hans sekretær, Ulrik Frederik, som var meget tæt på Ulrik Frederik og så Blanchefort, som er den her franske ritmester. Som jeg tror har været en meget stor forelskelse. Det her med, at det er den her spændende franskmand, som hun forfører eller blive forført af. Eller det går sikkert begge veje. Hun har givet et favørbånd til Blanchefort af sit eget hår.

Pernille Brunse: Og hvad er et favørbånd?

Amalie Munkgaard Olesen: Et favørbånd? Det var sådan noget, de unge elskende gav til hinanden dengang. For at vise, at vi hører sammen. Og sådan en smuk måde at binde hinanden på. Så man havde noget fra den anden mod sit håndled, når det var ens eget hår. Så var det sådan det allermest intime man kunne tænke sig.

Pernille Brunse: Og det her, det kan hendes mand altså ikke acceptere. Så han sender hende faktisk retur til Tjele i 1667. Altså seks år efter de er blevet gift. Da vil han ikke finde sig i det mere. Og måske man lige skal sige her i 1600-tallet. Der er der faktisk dødsstraf for gifte mænd og kvinder, som begår utroskab. Eller horer, som man kaldte det. Ifølge loven, så skulle man faktisk har hugget

hovedet af. Og kvinder skulle druknes. Men det undgår Marie Grubbe jo så på mirakuløs vis, fordi hun skriver et brev til sin tidligere mand. Hvad er det, hun skriver i dit brev? Hvad beder hun om?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, altså hun hun beder for sit eget liv. Hun bliver simpelthen helt vildt bange og paranoid, og man ved jo ikke, om det er nogle tanker, faren har sat i gang, fordi han er jo dybt ulykkelig og rasende sikkert over, at hun bliver sendt retur på denne her måde. Det kunne næsten ikke gå værre.

Pernille Brunse: Hun har bragt skam over familiens navn. Ja.

Amalie Munkgaard Olesen: Det har hun. Og dengang kunne man ikke bare blive skilt uden videre. Der skulle være en rigtig god grund, og der skulle være f.eks. utroskab og en god grund. Men hvis der havde været utroskab, så skulle der være beviser, og det er også derfor man ved så meget. Fordi alt det her med Lambert og Blanchefort det er blevet bevisført.

Pernille Brunse: Blandt andet det her med favørbåndet.

Amalie Munkgaard Olesen: Og en masse tjenestefolk, der havde set dem kysse i krogene, og... Men det der var med det her med skilsmissem. Det er, at der også ligger noget i, at han havde en anden rigtig god grund til at blive skilt fra hende, og det var, at hun ikke kunne producere arvinger.

Pernille Brunse: Altså det faktum, at de ikke havde fået børn?

Amalie Munkgaard Olesen: Efter 6-7 år. Der var ligesom beviset klart, at hun kunne ikke få børn, fordi han havde allerede to i forvejen, så han vidste, at han godt kunne, eller måske endnu flere, hvem ved? Så der er også... Der har måske også ligget noget af det som en god grund til at ville skilles fra hende, fordi han skulle jo føre slægten videre. Ja.

Pernille Brunse: Hvad finder de ud af? Hvad laver de af aftale?

Amalie Munkgaard Olesen: Altså de bliver skilt, og hun skal ikke, hun må ikke bære hans navn igen, og hun må heller ikke blive gift igen. Det får hun så kompensation for senere. Og han får lov til at tage sig en ny kone.

Pernille Brunse: Godt. Konge, som du siger, accepterer deres skilsmisseanmodning, fordi hvem som helst kunne ikke blive skilt. Det skal faktisk forbi kongen, og så er hun også ret heldig faktisk, vil jeg sige, fordi du sagde før Amalie, at hun får de her 12.000 rigsdaler i medgift af sin far med ind i ægteskabet. Hvad sker der med de penge efter skilsmissem?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, det er jo det, der er så vildt. Fordi mens denne her skilsmisssesag kører, der har hun sandsynligvis været i fuld gang på Tjele. Hun er seksuelt vækket nu. Så nu kan hun finde mænd overalt. Det kan godt være, at der ikke er så meget at tage af, men der er en søster, og hun har en mand. Stygge Høg, og hvorfor skulle det ikke være ham? Så det er sandsynligvis sandsynligvis mens hele skilsmisssesagen har stået på, at hun er begyndt at have en affære med ham, fordi det næsten så snart skilsmisssen går igennem, så tager hun de der 12.000 rigsdaler, og så flygter hun til Paris med Stygge.

Pernille Brunse: Okay, jeg skal lige være med her, Amalie, det er jo helt vildt. For det første, hun er sindssyg heldig at få alle 12.000 rigsdaler tilbage igen. Ja, og så knap nok, at hun trådte op ad alléen på sit gamle gods og hjem til far med sine 12.000 rigsdaler, og med både et forlist ægteskab og to affærer i rygsækken, så finder hun en ny affære, sin søsters mand, og så drager hun til udlandet.

Amalie Munkgaard Olesen: Yes!

Pernille Brunse: Det er ret... Hvad siger det om hendes personlighed?

Amalie Munkgaard Olesen: Jamen altså, det er jo virkelig en af de der ting, hvor man tænker okay, what a character. Men her tror jeg, der har været forelskelse. Det har jeg lyst... Det har jeg lyst til at tro på.

Pernille Brunse: Altså med sin søsters mand?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja. Fordi det er så radikalt, altså. Så, så. Så hvis det bare har været fest og farver og eventyr, og vi tager til Paris, det bliver skide fedt. Så det er alligevel ret vildt. Så der tror jeg, der har været en forelskelse. Der skal der virkelig noget drivkraft til at drive det.

Pernille Brunse: Men det er også fordi du har lyst til at gøre hende på en eller anden måde finde noget menneskelighed i medmenneskelighed i det hun gør. For vi ved ikke, hvad hun føler for ham.

Amalie Munkgaard Olesen: Nej, nej, vi ved ikke med sikkerhed, om hun har elsket nogen af dem, og hvem hun har elsket. Men jeg føler, at jeg har fundet en lille måde en lille indikator for, hvornår hun elsker. Og det er gaver.

Pernille Brunse: Det er de mænd, hun giver gaver til.

Amalie Munkgaard Olesen: Måske fordi Blanchefort får det her farvebånd er hendes eget hår. Meget fornem gave. Og Stygge han er han er han super gældsramt og jeg ved ikke om hun betaler noget af hans gæld af, før de flygter til Paris, eller om de bare flygter. Men ham nurser hun også helt vildt med penge.

Pernille Brunse: Altså de flygter til Paris de to. Hvad sker der?

Amalie Munkgaard Olesen: Det ved man ikke noget om.

Pernille Brunse: Hvor længe er de væk?

Amalie Munkgaard Olesen: To år

Pernille Brunse: Og hvad med pengene?

Amalie Munkgaard Olesen: De er væk, når hun kommer hjem igen. Hun kommer tilbage af nød. Hun har ikke... Altså hun har fået nogle penge. Hun har ikke nogen mulighed for at anskaffe sig mere. Hun kommer hjem nok lidt, måske lidt duknakket med nogle meget store tømmermænd.

Pernille Brunse: Hendes far, han tilgiver hende vel på en eller anden måde, fordi når vi kigger på det, der sker rent faktisk, så tre år efter skilsmissen fra Gyldenløve, så får Maries far, Erik Grubbe, arrangeret et nyt ægteskab for hende. Utroligt nok. Den her gang er det med en jysk adelsmand ved navn Palle Dyre. Hun er cirka nu 30 år gammel, og de to får simpelthen lov til at flytte ind i Maries gamle barndomshjem, godset på Tjele ved Viborg. Og dermed bliver de jo et et godsejer par. Hvad ved vi om den nye mand her og hendes følelser for ham? Er det kærlighed her?

Amalie Munkgaard Olesen: Nej, det tror jeg ikke. Nej, det tror jeg ikke. Desværre. Ingen kærlighed. Det er arrangeret. Det er praktisk. Det er nemt. Jeg tror, hun mangler energi til at gøre noget vildt. Hun er simpelthen løbet tør for gode ideer. Det er et arrangeret ægteskab, og han er rig og gammel og minder meget om faderen og har de her godser. Og det er meget praktisk og smart og sådan noget.

Pernille Brunse: De forbliver gift i rimelig mange år. Hun holder fast i ham. Deres ægteskab varer 18 år. 18 år. Men på et tidspunkt er hun altså utro i sit ægteskab igen. Hvem er den heldige eller den udkårne nu her?

Amalie Munkgaard Olesen: Det er Søren Møller.

Pernille Brunse: Der har vi færgemanden?

Amalie Munkgaard Olesen: Her har vi færgemanden, som først er kusk og så er Ladefoged og så først langt senere sammen med Marie Grubbe bliver færgemand. Men han beskrives som den her flotte store blonde mand, som man er ikke helt sikker på hans alder, men man er ret sikker på, at han var yngre end hende. Hun er på det her tidspunkt omkring 45, og han er i hvert fald tit gengivet som om han er i 20'erne start midt tyverne, og hun forelsker sig hovedkulds i ham. Det tror jeg ikke, at der kan være tvivl om. Det her, jeg ser det som en vækkelse, altså at efter 18 år, hvor hun nærmest har sovet, og hvor hun ikke har kunnet finde på noget bedre end at jamen så prøver jeg da at leve det liv, min far gerne vil have, at jeg skal leve, fordi jeg er løbet tør for idéer. Nu prøver vi det her af og måske også få det til at køre. Jeg har sådan en vibe omkring, at hun faktisk måske i det mindste får et eller andet ud af, at jeg tror hun er lidt med inde over arbejdet. Det er også sådan noget business i det her med at have de her gårde og jorder og landbrug og sådan noget. Jeg tror faktisk, at hun kaster sig lidt ind i det.

Pernille Brunse: Og så kaster hun sig så også over kusken?

Amalie Munkgaard Olesen: Så kaster hun sig over kusken, Søren.

Pernille Brunse: Søren Så måske er ca. 20 år yngre end hende selv, og de indleder en affære, det ved vi.

Amalie Munkgaard Olesen: Det ved man.

Pernille Brunse: Men var det også kærlighed?

Amalie Munkgaard Olesen: Det tror jeg. Det tror jeg altså. Det er det. Der er simpelthen så mange beskrivelser af fra tjenestefolk. Det er så igen de her retssager og vidneudsagn, vi igen kender historien fra, som er den her med, at de kan ikke holde fingrene fra hinanden. Altså, de kan ikke. De kan ikke skjule det, fordi der er elektricitet. De må røre ved hinanden, og der er talrige eksempler og historier på hede omfavnelser og blive taget i stalden og og stå og omfavne hinanden lidenskabeligt ude på marken.

Pernille Brunse: Og har du været nede i staldene på på Tjele gods, Amalie?

Amalie Munkgaard Olesen: Det har jeg faktisk, ja.

Pernille Brunse: Har du sendt dem en tanke?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja. Ja.

Pernille Brunse: Og forestil dig, hvordan de har haft deres møder dernede.

Amalie Munkgaard Olesen: Ja.

Pernille Brunse: Ja.

Amalie Munkgaard Olesen: Ja.

Pernille Brunse: Du har jo igen her forsøgt at sætte ord på Maries tanker og følelser om hendes relation til Søren. Vil du ikke læse et stykke op fra dit teaterstykke, Amalie?

Amalie Munkgaard Olesen: Jo. "Jeg blev ligeglad med mad. Ligeglad med søvn. Vi elskede på gulvet. Sengen var for blød. Jeg nød min ømme krop næste dag. Hans hænder lugtede af tjære og hest. Han kunne tage fat. Jeg svandt ind, så han endnu bedre kunne tage fat med de kraftige hænder og løfte mig op. Og han løftede mig op, løftede mig højt op over sit hoved og indsnusede mig. Ingen forstod kærligheden på den måde, vi forstod den. Intet kunne ramme os." Nu har jeg skrevet, at hans hænder lugter af hest og tjære. Det er jo faktisk noget af det vi har ordret fra hende, at hun har fortalt, sagt, til en tjenestepige, at at han lugter af hestegødning og tjære, hvilket er også er et vildt billede. Altså på det her med den højborne kvinde, som er så draget af noget helt andet, som virker meget mere dyrisk og nærmest beskidt.

Pernille Brunse: Og maskulin på den der beskidte måde. Haha. Jeg ved ikke, hvad man skal.

Amalie Munkgaard Olesen: Macho, virkelig macho mand.

Pernille Brunse: Men det har draget hende, og hun har fortalt tjenestepigerne om, hvordan hun længes efter den lugt, som Søren har. Man ved, at Marie, hun giver Søren rigtig mange gaver, som du også har nævnt tidligere. Og nu er vi altså. Det er et af de tegn, du tænker. Det må være fordi det er kærlighed. De mænd hun giver gaver. Der er det kærlighed? Og Søren? Han får mange.

Amalie Munkgaard Olesen: Han får rigtig mange, og de fleste af dem er fra Palle Dyres klædeskab.

Pernille Brunse: Hun tager simpelthen fra den mand, hun er gift med og giver dem til sin elsker.

Amalie Munkgaard Olesen: Sempelthen.

Pernille Brunse: Ja, det er også lidt frækt.

Amalie Munkgaard Olesen: Det er meget frækt.

Pernille Brunse: Hvornår og hvordan finder Palle Dyre ud af, at de har en affære? Hvad siger han til det?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, men han finder ud af det meget tidligere, end han giver udtryk for. Så han bider skam i sig, og det tror jeg nærmest, de morer sig over, fordi han at de ser, hvor langt de kan trække den med at være åbenlyse i deres affære, og at han går rundt. Han beskrives af tjenestefolkene, hvordan han sidder for bordenden og drikker mjød af en sølv pokal og går rundt med Palle dyre sorte hat med guld broderi og fjer prydelser ude på gårdspladsen, så de mere... De bliver mere og mere åbenlyse, fordi de ser at der ikke kommer nogen reaktion. Det er noget lidt Marie Grubbe-ånd over det her med at sådan og sådan skubbe grænserne, og bliv ved med noget, indtil der kommer en reaktion. Og se, hvor langt hun kan trække den.

Pernille Brunse: Palle Dyre, han prøver egentlig sådan lidt at ignorere det eller at leve i det og med det. Men det er der jo én, der ikke gør.

Amalie Munkgaard Olesen: Og det er faren.

Pernille Brunse: Det er faren Erik Grubbe, han kommer på banen igen, da han hører om den her utroskab, den her affære. Så sætter han sig ned og forfatter et brev igen til kongen. Den her gang, eller nu er det så Christian den Femte, som er blevet konge. Og Erik Grubbe, han beder simpelthen om tilladelse til at gøre hende arveløs og spærre hende inde på Bornholm. Hun står nemlig som ene arving af dette fine gods, Tjele Gods og hele formuen, familiens formue. Og det vil han simpelthen ikke have længere. Jeg tænker med vores øjne, vores nutids øjne, så kan det godt virke utrolig hårdt at slå hånden af sin datter på den her måde. Men på det her tidspunkt af historien, så betyder skam og ære helt utrolig meget. Erik Grubbe, han skal altså, han skal passe godt på sit gode navn og rygte. Ifølge danske love, som faktisk eller som er gældende på det her tidspunkt, så kan en forbryder blive dømt til tab af ære. Det er simpelthen en straf, hvis du idømmes her med tab af ære, og det betyder, at man mister alle sine rettigheder i samfundet. For eksempel at man ikke kan tage fast arbejde. Man kunne ikke rejse rundt i landet, og man kunne ikke blive begravet i indviet jord på en kirkegård. Du bliver simpelthen næsten statsløs, så skam og ære er utrolig stærke begreber på det her tidspunkt. Så på den måde. Jeg ved ikke, om man kan forklare Erik Grubbes voldsomme handling, men den giver måske bedre mening.

Amalie Munkgaard Olesen: Helt klart. Der er også det også værd at bemærke, at hun har været... Han har. Han har ført det her har han? I løbet af de her 16-18 år, hun er gift med Palle Dyre testamenterede alt til hende. Det er også derfor, jeg siger det her med, at jeg tror, at hun har gjort det godt som godsejerfrue eller altså business woman. Jeg tror, hun er sådan. Hun er lykkedes i Erik Grubbes blik, mens hun har været gift med Palle Dyre. Det er bare som om, så pludselig så kommer der den her mand forbi, og så ved du hvad. Så er det hele bare lige meget. Ja, så er hun klar til at skubbe det hele omkuld.

Pernille Brunse: Hun har jo også bevist sig selv, kan man sige. Ja, altså i at hun kunne drive det her gods og leve et liv sammen med Palle Dyre.

Amalie Munkgaard Olesen: Men at blive ved med det indtil sin død og arv. Nej.

Pernille Brunse: Det lød for kedeligt.

Amalie Munkgaard Olesen: Simpelthen.

Pernille Brunse: Så hellere tage kusken. Ja. Jamen Christian den femte han modtager jo så det her brev, hvor Erik Grubbe anmoder om at få lov til at gøre hende arveløs, og spærre hende inde. Godkender han. Godkender kongen det her?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja. Skilsmissen går igennem i 1691. De flygter til Møn.

Pernille Brunse: Altså Søren og Marie?

Amalie Munkgaard Olesen: Søren og Marie flygter til Møn. De starter i noget, der hedder Skovhuset. Og senere flytter de så til Borrehuset på Falster, som er det her hus, der knytter sig til færgelejet. Og her hvor man sejler folk fra den ene side til til Møn siden.

Pernille Brunse: Altså de får simpelthen lov til at drive en lille kro og en færgeoverfart på Falster. Jeg kan ikke lade være, du ved, når man siger færgeoverfart i dag.

Amalie Munkgaard Olesen: Det var en jolle.

Pernille Brunse: Hvad betyder en færgeoverfart? Det var en jolle?

Amalie Munkgaard Olesen: Det var en jolle.

Pernille Brunse: Hvordan?

Amalie Munkgaard Olesen: De roede folk over, ja så er det måske haft nogle dyr. Så det var noget med at tidligt op og malke. Og ja, altså for at overleve, så bliver hun nødt til at arbejde nu, og det er fuldtidsarbejde. Det er hårdt arbejde i ude på landet der.

Pernille Brunse: Det er alt andet end adelig. Kan man sige det?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, absolut.

Pernille Brunse: Har du besøgt? Altså findes det endnu, kroen, færgeoverfarten på Falster? Har du været dernede?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, det har jeg.

Pernille Brunse: Og hvad kan man se, hvis man tager derned?

Amalie Munkgaard Olesen: Jamen, jeg har fået lov til at komme ind og besøge dem, der bor i det, der svarer til borrehuset, som nu er brændt ned, men det er sådan en ret tro kopi, der er blevet bygget op igen, altså huset. Og så er der en mindesten for Marie Grubbe.

Pernille Brunse: For Marie Grubbe.

Pernille Brunse: Vil du ikke prøve at beskrive, hvordan huset ser ud?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, men altså, det er jo sådan ret idyllisk bindingsværkshuse med lave lofter. Man skal dukke sig for at komme ind. Og så er der de her små vinduer og en meget simpel bondestil.

Pernille Brunse: Og der har hun stået i sit køkken og æltet dej til brød og malet korn eller hvad hun nu end har lavet.

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, jeg har haft rigtig mange pligter og så samtidig skulle tage imod folk, der skulle over med færgen og måske skulle overnatte på kroen og skulle lave mad til dem. Og ja ja, der har været nok at se til.

Pernille Brunse: Hvordan er deres ægteskab og deres forhold her i de her år?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja.

Pernille Brunse: Er det den store romantiske kærlighed, hvor man tænker Jamen okay, de er blevet fattige. De arbejder fra morgen til aften, men de går i seng og ligger i ske, og kærligheden er stor. Er det sådan, Amalie?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, det vil jeg så gerne sige ja, ja, det var sådan. Jeg tror det var på godt og ondt. Altså de blev sammen til det sidste, så jeg tror, der har været en eller anden form for dyb samhørighed mellem dem. Men, men det er ikke sikkert, at det har levet op til drømmen om. Altså, jeg ved ikke, hvordan hun har håndteret det her hårde arbejde. At det måske har været nemmere for hende at sige, 'jeg vil, eller jeg behøver ikke penge', men hun har aldrig skulle undvære det, så hun har ikke villet sige...

Pernille Brunse: Nej hun har ikke prøvet

Amalie Munkgaard Olesen: Så det kan godt være, at det er kommet som noget af et chok. Altså bare livets barske realiteter. Og så ved man jo så desværre også, at han han ikke altid behandlede hende godt.

Pernille Brunse: Ja, hvad er det, der sker med Søren?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, altså han han får to børn uden for ægteskabet med nogle unge tjenestepiger. Både en de har og en, der bor et andet sted. Og han benægter faderskabet. Og man ved faktisk, at han slog hende, for at hun skulle ikke skulle sige hans navn videre som faren. Så han har også været en skidt karl. Det er jeg ikke i tvivl om. Jeg tror, han han har været det her med at være utrolig charmerende og forførende og også haft en kærlighed til hende og så bare været et rigtigt råt menneske også, som havde nogen sådan helt dyriske drifter. Og det var både det hun havde været tiltrukket af, men det er sikkert også noget hun har brændt sig rigtig meget på. Holberg, der kommer forbi han. Han siger også det her med, at han handler ilde. Dagligt handler ilde med hende. Og det ved man jo ikke, hvad der ligger i. Men om det er, at han har talt grimt til hende, eller om han har slået hende.

Pernille Brunse: Det kan være, vi lige skal tage den med Holberg. Han møder rent faktisk Marie Grubbe i 1711 på Falster, hvor hun er blevet en gammel kone. Han rejser simpelthen ned for at

besøge hende, fordi der bliver talt om det her kvindemenneske fra adelen, som nu er landet som en fattig, fattig kone. Han skriver. En høj adelig dame, hvilken havde en uovervindelig afsky for hendes første ægtefælle, skønt han blandt alle undersåtter var den fornemste og tilligemed den galante herre ud i riget. Dette varede indtil den følgende skilsmisse, der efter et nyt ægteskab, som også havde et ulykkeligt udfald hun omsider tredje gang begav sig ud i ægteskab med en gemen matros, med hvilken skønt han daglig handlede ilde med hende, hun sagde sig at leve langt mere fornøjet end ud i første ægteskab. Han møder en Marie Grubbe, der siger, at hun er bare glad og tilfreds for sine valg, selv om Holberg så konstaterer, at Søren ikke er god ved hende. På et tidspunkt går det rigtigt galt for Søren. Han har temperament. Du siger han er dyrisk og vild nogle gange. Noget som Marie både er blevet tiltrukket af, men som hun også slår sig på. Det er der altså også en anden mand, der gør, fordi på et tidspunkt går det helt galt for ham. Hvad er det, der sker?

Amalie Munkgaard Olesen: Jamen altså de her kro-gæster, som der jo ofte er, og ofte når der er kro gæster, så drikker Søren med dem, og han er der. Der er flere historier om hvordan han ryger ud i skænderier og håndgemæng med med nogle af de her gæster. Og den her gang går det så galt, at han skyder en mand.

Pernille Brunse: Han skyder en af gæsterne?

Amalie Munkgaard Olesen: Han skyder en af gæsterne. Det er sådan en lang, en lang nat med en masse skænderier. Jeg ved ikke helt, hvad de kommer op at toppes over, men der er bare en masse alkohol involveret og masse natteroderi. Marie Grubbe prøver at bryde dem op og prøver at få tjenestepigen til at bryde dem op. Det lykkedes ikke, og et eller andet gør Søren så vred, at han tager sin bøsse ned fra loftsbjælke i køkkenet og skyder ham den ældre mand på klods hold, som ellers er en, han, har været tæt med, siger han selv i hvert fald. Så det er jo ekstremt tragisk. Han han bliver sat i fængsel.

Pernille Brunse: Han bliver dømt for drabet på den her kro-gæst. Bliver dømt til strafarbejde for i fuldskab at have skudt en ven eller en kro-gæst. Hvordan bliver Maries liv efter det?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, men det er jo også noget, vi kun kan gisne om. Hun står for det hele selv og kan til sidst ikke klare det og ender på fattighjælp de sidste 2 3 år, tror jeg det er, af hendes liv. Det er det sidste man hører til Marie Grubbe.

Pernille Brunse: Det sidste vi hører til Marie Grubbe kommer fra en kirkebog, hvor der står, at hun modtager 2 rigsdaler om året i fattighjælp. Søren er væk, pengene er væk og hendes familie er væk. Jeg forestiller mig, hvordan Marie Grubbe i de sidste år af sit liv sidder alene på slagbænken i det lille bindingsværkshus. På bordet står et stearinlys, og hun sidder måske med en bog eller sytøj i skødet. Hendes ru hænder bærer tydeligt præg af de mange roture over sundet og det hårde, huslige arbejde. De brune krøller er blevet grå, og hendes hvide hud er blevet solbrun og rynkede af det meget udendørs arbejde. Fra køkkenet kigger hun ud over sundet og måske savner hun Søren. Måske er hun bare sur og bitter. Efter tre år stopper optegnelserne om fattighjælpen. Herefter er hun højst sandsynlig død. Men vi kender ikke til omstændighederne omkring hendes død, ej heller til hendes gravsted. Men mange år efter hendes død inspirerer hendes liv store danske forfattere. De

fleste fordømmer hende, ligesom Ludvig Holberg gjorde. Men i slutningen af 1800-tallet sker der noget. Der kommer en ny og anderledes bog om hendes liv skrevet af I. P. Jacobsen. Bogen hedder 'Fru Marie Grubbe' og har en helt anden ikke-fordømmende tilgang end Holberg. Han portrætterer Marie Grubbe som en stærk og seksuelt frigjort kvinde, der ville udleve sine drifter og drømme. En foregangskvinde for den frie seksualitet, romantikken, kærligheden og begæret. Hvor ligger sandheden om, hvem Marie Grubbe var, og hvorfor hun handlede, som hun gjorde?

Amalie Munkgaard Olesen: Ja, det er jo et kæmpe spørgsmål, og jeg ved ikke, hvad man skal sige, hvem der har ret, så ingen af dem. Og alligevel lidt. Men jeg hælder helt klart mest til I.P. Jacobsens, jeg synes, den er mest nuanceret, samtidig med at jeg også føler, at der ligger rigtig meget romantisering af hende og Søren's forhold, hvor der måske mangler nogle nuancer. Jeg tror, at kærlighed og mænd var hendes udtryksform. Jeg har sådan en drøm om, at hvis hun har levet i dag, så var hun blevet kunstner. Jeg tror, hun havde et enormt behov for at udtrykke sig og manifestere sig i verden. Og hun havde ingen bevægelsesfrihed som kvinde, og faktisk nærmest endnu mere som adelig kvinde, altså adelens kvinder de skulle producere arvinger. Nogle af dem allerede fra de var 12 år gamle. Jeg tror, at der er meget af hendes fortælling, der ligger i det her med, at hun ikke kunne få børn. Altså, det har været en gave for hende, fordi hun ikke bare kunne blive parkeret som en avls-maskine, der skulle være arvinger til adelen, men at hun hun havde en anden bevægelsesfrihed, fordi hun ikke skulle føde børn hele tiden. Og det har simpelthen givet hende blod på... Været med til at give hende blod på tanden, tror jeg. Meget drevet af kærlighed og lyster. Og der er sgu ikke nogen, der skal fortælle mig, hvordan jeg skal leve mit liv.

Pernille Brunse: Tror du hun elskede nogen af sine mange mænd?

Amalie Munkgaard Olesen: Jeg tror hun elskede Søren. Ja.

Pernille Brunse: Fortrød hun, at hun ikke fulgte kærligheden? Tror du? Til trods for den pris?

Amalie Munkgaard Olesen: Jeg har lyst til at sige nej. Altså at hun ikke fortrød. Men, men det er jo også en tendens, vi har til fiktion og også i omskrivning af fortiden, at vi har brug for de der helte, der var helt bevidste om deres valg og var med til at forme eftertiden, fordi de banede vejen for en eller anden måde at leve på. Men altså, det er jo tit sådan, man både fortryder og fortryder ikke. Det er ikke altid så sort hvidt. Jeg tror, i glimt har hun mærket kærligheden, og at hun hun valgte sit eget liv. Så andre gange har hun sikkert fortrudt bittert og tænkt, hvad fanden havde jeg gang i? Jeg havde alt, og jeg smed det hele væk for et ret hårdt liv.

Pernille Brunse: Jeg kan godt lide, Amalie, at du på en eller anden måde har lyst til at tro på fortællingen om kærlighed og no regrets. Men realistisk siger du, at du også er åben for, at hun nok højst sandsynligt har fortrudt en smule nogle gange, når det har været rigtig hårdt. Tusind tak fordi du ville komme og fortælle om det noget af det faktuelle, som vi rent faktisk ved. Men også din egen fortolkning, efter du har forsøgt at kravle ind i hovedet på hende igennem dit teaterstykke og prøver at finde ud af hvem hun egentlig var.

Amalie Munkgaard Olesen: Tak fordi jeg måtte være med.

Pernille Brunse: Kærlighedshistorie er produceret af Juul og Brunse for Vores tid med støtte fra William Demant Fonden. Redaktør er Rikke Caroline Carlsen. Bag musikken står Lucas Francis Claver og lyddesign af Frederik Gabrielsson. Mit navn er Pernille Brunse. Du kan finde flere podcasts om historie ved at søge på Vores tid i din podcast app.

[Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus](#)

[Kærlighedshistorie S1E7: Marie Grubbe og hendes mænd](#)

Lyddesign: Frederik Gabrielsson og Lucas Francis Claver

Produceret af Juul og Brunse for Vores Tid med støtte fra William Demant Fonden